

**FERHAT EROĞLU, YUNUS NADİ,
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI, 2021, ANKARA, 373S.
ISBN: 978-975-17-48-45-4**

MEDIAJ
Uluslararası Medya ve İletişim
Araştırmaları Hakemli Dergisi
2026; 9(1): 247-255
doi: 10.33464/mediaj.1857132

İBRAHİM EMRE GÜNAY¹

ÖZ

Bu çalışma, Ferhat Eroğlu'nun Yunus Nadi adlı kitabını, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan dönemde basın, siyaset ve ideoloji ilişkileri çerçevesinde eleştirel biçimde değerlendirmektedir. Kitap, Yunus Nadi'yi yalnızca Cumhuriyet'in kurucu basın figürlerinden biri olarak değil; farklı tarihsel konjonktürlerde değişen siyasal ve düşünsel pozisyonlar alan çok katmanlı bir aydın profili olarak sunmayı amaçlamaktadır. Değerlendirme yazısı, eserin erken dönem biyografik çözümlerden Meşrutiyet, Mütareke ve Millî Mücadele yıllarına, oradan Cumhuriyet gazetesi etrafında şekillenen basın pratiğine uzanan anlatısını, basın-iktidar ilişkileri ve gazetecilik özerkliği ekseninde tartışmaktadır. Eroğlu'nun çalışmasının güçlü yönleri arasında, zengin tarihsel malzeme kullanımı ve anakronik yargılardan kaçınan temkinli anlatım öne çıkarken; özellikle ideolojik geçişler, mandacılık tartışmaları ve Cumhuriyet döneminde basının normatif konumu gibi alanlarda daha derin kavramsal çözümlere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. Bu yönüyle değerlendirme, kitabı hem erken Cumhuriyet basın tarihine önemli bir katkı olarak konumlandırmakta hem de sunduğu analitik imkânların sınırlarını tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yunus Nadi, Basın, Tasvir-i Efkâr, Yeni Gün, Cumhuriyet

İbrahim Emre Günay¹

Dr. Öğretim Görevlisi

Yıldız Teknik Üniversitesi

ibrahimemregunay@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0657-8164>

Geliş Tarihi: 06.01.2026 **Kabul Tarihi:** 13.04.2026 **Yayın Tarihi:** 30.04.2026

Atıf/Citation: GÜNAY, İ, E. (2026). Ferhat Eroğlu, Yunus Nadi, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2021, Ankara, 373s. isbn: 978-975-17-48-45-4. MEDIAJ, 9(1), 247 - 255. <https://doi.org/10.33464/mediaj.1857132>

**FERHAT EROĞLU, YUNUS NADİ,
ATATÜRK RESEARCH CENTER
PUBLICATIONS, 2021, ANKARA,
373P. ISBN: 978-975-17-48-45-4**

MEDIAJ
International Peer-
Reviewed Journal of Media and
Communication Research
2026; 9(1): 247-255
doi: 10.33464/mediaj.1857132

İBRAHİM EMRE GÜNAY¹

ABSTRACT

This article offers a critical review of Ferhat Eroğlu's book *Yunus Nadi*, examining the work within the broader framework of the relationships between press, politics, and ideology from the late Ottoman period to the early Republican era. Rather than portraying Yunus Nadi solely as one of the founding figures of Republican journalism, the book situates him as a multi-layered intellectual whose political and ideological positions evolved in response to shifting historical conjunctures. The review analyzes Eroğlu's narrative from the early biographical chapters through the Second Constitutional Period, the Armistice years, and the National Struggle, to the Republican era shaped around *Cumhuriyet* newspaper, with particular attention to press-state relations and the question of journalistic autonomy. While the book's careful use of rich historical material and its avoidance of anachronistic judgments constitute its major strengths, the review also argues that certain themes—such as ideological transitions, debates on mandate politics, and the normative position of the press in the Republican period—would benefit from deeper conceptual and analytical engagement. In this respect, the article positions Eroğlu's work as a significant contribution to early Republican press history while simultaneously highlighting the analytical limits and further possibilities opened by the study.

Keywords: Yunus Nadi, Press, Tasvir-i Efkâr, Yeni Gün, Cumhuriyet

İbrahim Emre Günay¹

Asst. Prof.

Yıldız Teknik University

ibrahimemregunay@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0657-8164>

Received: 06.01.2026 **Accepted:** 13.04.2026 **Published:** 30.04.2026

Atıf/Citation: GÜNAY, İ, E. (2026). Ferhat Eroğlu, Yunus Nadi, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2021, Ankara, 373s. ISBN: 978-975-17-48-45-4. MEDIAJ, 9(1), 247 - 255. <https://doi.org/10.33464/mediaj.1857132>

Ferhat Eroğlu, 1987'de Ankara'da doğmuştur. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü'nü bitirdikten sonra aynı üniversitede Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktorasını tamamlamıştır. Doktora tezi Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından *Yunus Nadi* başlığıyla yayımlanmıştır. Halen Gazi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Kitap bir tarih çalışması olmakla beraber, tek başına bir basın tarihi, siyasi tarih ya da düşünce tarihi çalışması değildir. Eserin temel motivasyonu, Yunus Nadi'nin Osmanlı Devletinin son dönemi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde nerelerde konumlandığı, hangi rolleri üstlendiği, düşünce dünyasında nelerin olduğu, ne zaman hangi siyaseti tercih ettiği ve hangi eylemlere yöneldiği gibi sorular ve bu sorulardan hareketle ulaşılan sonuçlardır. Kitabın amacı, Yunus Nadi hakkında doğumundan Cumhuriyet gazetesinin kuruluşuna kadar geçen süreye odaklanan etraflı bir yaşam öyküsü oluşturmak, tarihsel bir portre çizmektir. Kitabın bu çalışmada konu edilmesinin nedeni kitabın kendine belirlediği hedefdir. Çalışmanın hedefi; dönemi Yunus Nadi'ye, Yunus Nadi'yi döneme göre okumaktır. Kitabın kendine belirlediği amacı ve hedefi ve bunları tek bir alanda sınırlamak yerine siyasi, basın ve düşünce tarihini harmanlayarak sunması literatürde basımından yaklaşık beş yıl geçmesine rağmen kitabı değerli ve önemli kılmaktadır.

Bununla birlikte, kitabın literatür içindeki yerini daha açık biçimde görebilmek için Yunus Nadi üzerine mevcut çalışmalara kısaca değinmek gerekmektedir. Yunus Nadi'nin yeğeni Ali Abalı tarafından yazılan 2016 tarihli “Cumhuriyet ile Özdeşleşmiş Bir Hayat - Yunus Nadi Abalıoğlu”, Pınar Aydođan'ın 2020 tarihli “Yunus Nadi”, Mehmet Emin Helvacı'nın 2021 tarihli “Mustafa Kemal Atatürk ve Yunus Nadi: Kurtuluşun Lideri ve Gazetecisi”, Solmaz Gizem Güven'in 2024 tarihli “Cumhuriyet'in Basın Sesi Yunus Nadi” ve Emine Uşaklıgil'in 2026 tarihli “Cumhuriyet'in Kalemli Yunus Nadi Yaşamı ve Mücadelesi” Yunus Nadi üzerine yazılmış diğer önemli kitaplardan bazılarıdır. Yunus Nadi üzerine mevcut literatür büyük ölçüde biyografik anlatılar ve Cumhuriyetçi hafıza üretimi çerçevesinde şekillenmektedir. Ali Abalı'nın çalışması ailevi ve anı temelli bir anlatı sunarken, Pınar Aydođan'ın çalışması Yunus Nadi'yi Kemalist düşünce içindeki konumuyla ele almaktadır. Daha yakın tarihli çalışmalar ise çoğunlukla Yunus Nadi'yi Cumhuriyet'in sesi ya da Mustafa Kemal'in gazetecisi olarak konumlandırmakta, ancak onun

gazeteciliğini analitik bir nesne olarak incelememektedir. Bu bağlamda, Ferhat Eroğlu'nun çalışması, Yunus Nadi'yi tarihsel bir aktör olarak detaylı biçimde ele alması ve gazetecilik pratiğini kapsamlı bir çerçevede sunması açısından literatürde önemli bir katkıdır. Bununla birlikte, çalışmanın gazetecilik pratiğini söylemsel bir analiz nesnesi olarak sistematik biçimde merkezine almadığı görülmektedir. Söz konusu literatürde sınırlı kalan bu yönler, Eroğlu'nun çalışmasının değerlendirilmesinde önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Kitap beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümde; basın tarihi ana hatlarıyla verilmiştir ve Nadi'nin içinde yetiştiği siyasi ortam tartışılmıştır. Birinci bölümde; Nadi'nin eğitim yılları, ilk yazarlık süreci ve cezaevi-sürgün dönemleri anlatılmıştır. İkinci bölümde; 2. Meşrutiyetin ilanından Mütareke yıllarına kadar olan dönemde Nadi'nin basında hangi konularda bulunduğu, siyaseten nerelerde durduğu ve düşünsel yönelimlerinin neler olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır. Üçüncü bölümde; Eylül 1918- Nisan 1920 arasında geçen buhran zamanı, Yeni Gün gazetesinin iki farklı dönemi, Wilsonculuk ve Teceddütçülük gibi konuların üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde; Nadi'nin Ankara günleri, Cumhuriyet gazetesinin kuruluşu ve Anadolu'da Yeni Gün'ün politik ve düşünsel misyonları tartışılmıştır. Beşinci bölümde; Cumhuriyet gazetesinin misyonu ve Nadi'nin sosyal çalışmaları ile polemikleri incelenmiş, ölümüne ve ardından yazılanlara değinilmiştir. Kitap sonuç bölümüyle bitirilmiştir.

Ferhat Eroğlu'nun Yunus Nadi üzerine kaleme aldığı çalışma, biyografik bir anlatının ötesine geçerek Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan dönemde bir gazeteci-aydının düşünsel ve siyasal formasyonunu çok katmanlı biçimde çözümlemeyi amaçlamaktadır. Kitap, Yunus Nadi'nin çocukluk yıllarından başlayarak eğitim süreci, ilk yazarlık deneyimleri, cezaevi ve sürgün evresi ile şekillenen erken dönemini ayrıntılı bir kronoloji içinde ele alırken, onun ilerleyen yıllarda üstleneceği gazetecilik ve siyasal rollerin arka planını sağlam bir tarihsel zemine oturtmaktadır. Bu yönüyle eser, bireysel biyografi ile dönemin yapısal dönüşümleri arasında süreklilik kuran bir anlatı geliştirmektedir.

Eroğlu'nun biyografik malzemeyi sunuş biçimi, ayrıntı zenginliğiyle dikkat çekmektedir. Yunus Nadi'nin aile yapısı, yetiştiği çevre ve erken dönem eğitsel deneyimleri aktarılırken, geç Osmanlı toplumunda taşra ile merkez arasındaki ilişkiler de dolaylı biçimde görünür kılınmaktadır. Özellikle annenin etkisi ve erken yaşta kazanılan okuma merakının vurgulanması, Nadi'nin entelektüel yöneliminin kişisel kökenlerini anlamaya

imkân tanımaktadır. Bu anlatım, Yunus Nadi'yi yalnızca siyasal gelişmelerin içinde sürüklenen bir figür olarak değil, erken dönemde düşünsel merakı şekillenmiş bir aydın adayı olarak konumlandırmaktadır.

Rodos Süleymaniye Medresesi'ne ilişkin değerlendirmeler, çalışmanın analitik açıdan en güçlü katmanlarından birini oluşturmaktadır. Medresenin Genç Osmanlı ve Jön Türk geleneğiyle kurduğu ilişki, Namık Kemal çizgisinin etkisi ve verilen eğitimin içeriği, Yunus Nadi'nin ilerleyen yıllarda geliştireceği muhalif dilin kökenlerini açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Eroğlu'nun bu kurumu yalnızca geleneksel bir eğitim mekânı olarak değil, modern siyasal fikirlerin dolaşıma girdiği bir temas alanı olarak ele alması, kitabın önemli katkılarından biridir. Böylece özgürlük, vatan ve siyasal muhalefet gibi kavramların Yunus Nadi'nin düşünce dünyasına hangi bağlamlarda dâhil olduğu ikna edici biçimde ortaya konulmaktadır.

İstanbul'daki eğitim yılları da benzer biçimde, istibdat rejiminin yarattığı siyasal atmosfer ve öğrenci muhalefetinin sınırları çerçevesinde ele alınmaktadır. Galatasaray Lisesi, Saint Benoit ve Hukuk Mektebi üzerinden ilerleyen anlatı, Yunus Nadi'nin bireysel bir muhalif olmanın yanı sıra dönemin entelektüel gençlik çevreleriyle temas hâlinde olan bir figür olduğunu göstermektedir. Namık Kemal metinlerinin ve Genç Türk yayınlarının bu kuşak üzerindeki etkisinin vurgulanması, dönemin düşünsel iklimini resmetmesi bakımından yerinde bir tercihtir.

Yunus Nadi'nin Malumat dergisindeki yazarlık deneyimi, kitabın erken dönem çözümlenmelerinde özel bir yer tutmuştur. Eroğlu, bu yazılar üzerinden Nadi'nin dil, edebiyat ve eğitim meselelerine ilişkin düşüncelerini ayrıntılı biçimde ele almaktadır. Servet-i Fünun çevresine yöneltilen eleştirileri edebî bir polemik olmasının ötesinde aynı zamanda bir kültürel yönelim tartışması olarak konumlandırmaktadır. Dil meselesinin edebiyatın önüne yerleştirilmesi, ilerleyen yıllarda belirginleşecek ulusalcı söylemin erken işaretleri olarak okunmaktadır. Bu çerçevede Yunus Nadi'nin genç yaşına rağmen sahip olduğu entelektüel birikim, çalışmada ikna edici biçimde ortaya konulmaktadır.

Cezaevi ve sürgün süreci ise, geç Osmanlı döneminin siyasal baskı mekanizmalarını somutlaştıran önemli bir kesit sunmaktadır. Eroğlu, bu süreci biyografik anlatının sürekliliğini bozmadan aktarırken, muhalif olmanın kişisel ve düşünsel bedellerini görünür kılmaktadır. Sürgün yıllarının Yunus Nadi'nin Osmanlı'nın geleceğine dair kaygılarını

derinleştirdiği yönündeki değerlendirme, onun düşünsel dünyasında yaşanan kırılmaları anlamak açısından önemli bir katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, erken dönem muhalifliği ile ilerleyen yıllardaki siyasal konumlanışı arasındaki süreklilik ve dönüşüm ilişkisi, metinde açık biçimde tartışılmasa da, ileriki bölümler için güçlü analitik imkânlar sunmaktadır.

Kitap, Yunus Nadi'nin II. Meşrutiyet'ten Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna uzanan dönemdeki faaliyetlerini, Osmanlı aydınının ideolojik savrulmaları ve basın-siyaset ilişkileri bağlamında ele alarak derinleştirmektedir. İttihatçılar ile âdem-i merkezîyetçi liberaller arasındaki ayrım, Osmanlıcılığın çözülüşü ve milliyetçi düşüncenin yükselişi, Yunus Nadi'nin yazarlık ve siyasal tercihlerindeki yönelimlerle ilişkilendirilerek sunulmaktadır. Tasvir-i Efkâr ve Rumeli gazeteleri üzerinden yürütülen analiz, Nadi'nin İttihatçı siyasal söylemin dolaşıma girmesinde etkili bir aktör olduğunu göstermektedir. Selanik dönemi anlatısı, Mustafa Kemal, Ziya Gökalp ve Zekeriya Sertel gibi isimlerle kurulan ilişkiler üzerinden Cumhuriyet dönemine uzanan süreklilikleri görünür kılmaktadır.

Bununla birlikte, bu tarihsel çerçevenin zaman zaman Yunus Nadi merkezli çözümlemenin önüne geçtiği görülmektedir. II. Meşrutiyet, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'na ilişkin ayrıntılı anlatım, yer yer genel siyasal tarih anlatısına yaklaşmakta; Nadi'nin bu süreçteki özgül konumu daha sınırlı biçimde tartışılmaktadır. Buna karşın savaş yıllarında sansür, kapatmalar ve milli iktisat vurgusu üzerinden yapılan değerlendirmeler, Yunus Nadi'nin gazeteciliğinin düşünsel derinlik olarak iktisadi bir boyut da kazandığını göstermesi bakımından çalışmanın güçlü yönlerinden biridir.

Mütareke yılları, kitabın en kırılğan ama aynı zamanda en öğretici dönemlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Eroğlu, bu süreci tutarsızlık veya savrulma gibi indirgemeci kavramlarla açıklamak yerine, Osmanlı aydınının çöküş koşulları altında yaşadığı yön arayışı bağlamında değerlendirmektedir. Yeni Gün gazetesi, ideolojik olarak tutarlı bir çizgiden ziyade, geçiş hâllerinin ve arayışların mekânı olarak sunulmaktadır. Amerikan mandası meselesinin bağlamsal ve geçici bir arayış olarak ele alınması, anakronik yargılardan kaçınılması bakımından isabetlidir. Bununla birlikte, bu suskunluğun Cumhuriyet sonrası hafıza inşasındaki rolü daha derin bir söylem çözümlemesini hak etmektedir.

Bekirağa Bölüğü ve tutukluluk sürecine ilişkin anlatım, İstanbul merkezli ulusal mücadelenin düşünsel ve örgütsel altyapısıyla ilgili güçlü bir kesit sunmaktadır. Yunus

Nadi'nin Mustafa Kemal ile kurduğu ilişkinin bu dönemde kazandığı anlam, Ankara merkezli yeni siyasal konumlanışın habercisi olarak değerlendirilmektedir. İstanbul'un işgali ve Ankara'ya geçiş, yalnızca mekânsal bir hareketlilik değil, Osmanlı basın dünyasından Cumhuriyet'in kurucu kamusal alanına geçişin sembolik bir ifadesi olarak sunulmaktadır.

Millî Mücadele yılları, Yunus Nadi'nin gazetecilik ve siyasal faaliyetlerinin iç içe geçtiği bir dönem olarak ele alınmaktadır. Ankara'daki basın faaliyetleri, Hâkimiyet-i Milliye ve Anadolu Ajansı çevresinde şekillenen bir propaganda ve kamuoyu oluşturma süreci olarak aktarılmaktadır. Yunus Nadi'nin Meclis çalışmaları, Kemalist çizgiyle kurduğu uyum üzerinden değerlendirilirken, basının siyasal mücadelenin ayrılmaz bir parçası hâline gelişi somut örneklerle gösterilmektedir. Sol siyasal arayışlarla kurulan ilişkiler ise, süreklilikten ziyade konjonktürel tercihler olarak sunulmaktadır.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, Yunus Nadi'nin Cumhuriyet gazetesi etrafında şekillenen konumu, basın, siyaset ve ekonomi ekseninde çok yönlü biçimde ele alınmaktadır. Gazetenin kuruluşu, Kemalist devrimin savunusu ve devletle kurulan yakın ilişki, erken Cumhuriyet basınının karakteristik özellikleri olarak sunulmaktadır. Nadi'nin ekonomi politikalarına yönelimi, yabancı sermaye konusundaki tutumu ve azınlıklara ilişkin söylemlerindeki dalgalanma, sabit bir ideolojik çizgiden ziyade pragmatik ve konjonktürel tercihler üzerinden değerlendirilmektedir. Faşizm tartışmaları, gazetenin kapatılması ve siyasal sadakat meselesi, basın-iktidar ilişkilerinin sınırlarını görünür kılan önemli kırılma noktaları olarak ele alınmaktadır.

Sonuç bölümünde, Eroğlu'nun Yunus Nadi'nin Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan düşünsel ve siyasal serüvenini özetlediği görülmektedir. Yazar, biyografik ve tarihsel malzemeyi bir araya getirerek Nadi'nin entelektüel formasyonunu ve gazetecilik pratiğini genel hatlarıyla sunmakta, ancak kavramsal sentez sınırlı kalmaktadır. Özellikle ideolojik geçişler, mandacılık tartışmaları ve Cumhuriyet dönemi basınının normatif konumu gibi alanlarda daha derin bir analiz imkânı mevcuttur. Bu durum, çalışmanın analitik potansiyelinin tamamının kullanılmadığı izlenimini verse de, eserin erken Cumhuriyet basını ve Osmanlı aydını bağlamında sağladığı tarihsel ve eleştirel katkıları gölgelememektedir. Genel olarak, Eroğlu'nun çalışması Yunus Nadi'yi çağının siyasal ve düşünsel koşulları içinde konumlandırmakta ve hem basın tarihi hem de erken Cumhuriyet

dönemi çalışmaları açısından önemli bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle, sonuç bölümü hem kitabın genel katkısını özetlemekte hem de ileriye dönük araştırmalar için kavramsal boşluklara işaret etmektedir.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. /The authors declare that there is no conflict of interest.

Yazarların Katkıları/Author Contributions

Yazarın çalışmaya katkı oranı %100'dür. / The contribution rate of the author to the study is 100%.

This work is licensed under **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0).

KAYNAKÇA

Eroğlu, F. (2021). *Yunus Nadi*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.